

**BİR BİLİM OLARAK EKONOMETRİ:
GELİŞİM SÜRECİ VE TÜRKİYE'DE EKONOMETRİ
EĞİTİMİ**

Mustafa SEVÜKTEKİN*

ÖZ

Bu çalışma, ekonometri biliminin ortaya çıkışı, gelişimi ve akademik bir disiplin olarak kurumsallaşmasını ele almaktadır. Ekonometri, ekonomi teorisi ile matematiksel ve istatistiksel yöntemlerin birleşimiyle oluşan disiplinler arası bir alan olarak, ekonomik ilişkilerin yalnızca teorik değil, veri temelli olarak incelenmesini sağlar. Bu yönüyle yalnızca iktisat alanında değil, sosyoloji, psikoloji ve diğer sosyal bilimlerde de değişkenler arasındaki ilişkilerin ölçülmesi ve ampirik analizlerin yapılmasında önemli bir araçtır. Ekonomik olayların nicel yöntemlerle analiz edilmesi, değişkenler arasındaki ilişkilerin ölçülmesi ve teorilerin ampirik olarak test edilmesi, ekonometri biliminin temel işlevleri arasında yer almaktadır. Zaman içinde, uygulamalı çalışmaların artmasıyla zaman serisi, panel veri, nitel veri ve mekânsal analizler gibi nicel yöntemler gelişmiş; bu gelişim, ekonometri, istatistik ve yöneylem araştırması alanlarının birlikte ele alındığı disiplinler arası bir yapının oluşmasına katkı sağlamıştır. Bilgisayar teknolojileri ve istatistiksel yazılımlar ise analizlerin daha hızlı ve güvenilir biçimde yapılmasını mümkün kılmıştır. Türkiye özelinde, planlı kalkınma süreci ve ekonomik planlama çalışmalarında sayısal analizlere duyulan ihtiyaç, ekonometri eğitiminin yaygınlaşmasını ve ilgili bölümlerin kurulmasını sağlamış, disiplinin akademik olarak kurumsallaşmasına katkıda bulunmuştur. Sonuç olarak, ekonometri hem teorik hem de uygulamalı açıdan ekonomik, sosyal ve davranışsal ilişkilerin ölçülmesi, analiz edilmesi ve politika geliştirme süreçlerinde kritik bir bilim dalı olarak önem kazanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ekonometri, Ekonomik Analiz, Nicel Yöntemler, Uygulamalı Ekonomi, Türkiye, Akademik Kurumsallaşma.

* **Sorumlu yazar/Corresponding author:** Prof. Dr. Mustafa Sevüktekin, Bursa Uludağ Üniversitesi, İİBF, Ekonometri Bölümü, sevuktekin@uludag.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7477-3714 .

ECONOMETRICS AS A SCIENCE: ITS DEVELOPMENT AND
ECONOMETRICS EDUCATION IN TURKEY

ABSTRACT

This study examines the emergence, development, and institutionalization of econometrics as an academic discipline. As an interdisciplinary field resulting from the integration of economic theory with mathematical and statistical methods, econometrics enables the examination of economic relationships not only theoretically but also on the basis of data. In this regard, it serves as a crucial tool not only in economics but also in sociology, psychology, and other social sciences for measuring relationships between variables and conducting empirical analyses. The quantitative analysis of economic phenomena, the measurement of relationships between variables, and the empirical testing of theories are among the fundamental functions of the field of econometrics. Over time, as applied research has increased, quantitative methods such as time series, panel data, qualitative data, and spatial analysis have evolved; this development has contributed to the emergence of an interdisciplinary structure where econometrics, statistics, and operations research are considered together. Computer technologies and statistical software have made it possible to conduct analyses more quickly and reliably. In the case of Turkey, the need for quantitative analysis in the planned development process and economic planning efforts has facilitated the widespread adoption of econometrics education and the establishment of relevant departments, contributing to the discipline's academic institutionalization. As a result, econometrics has gained significance as a critical field of science in both theoretical and applied contexts for measuring, analyzing, and informing policy development processes regarding economic, social, and behavioral relationships.

Keywords: Econometrics, Economic Analysis, Quantitative Methods, Türkiye, Time Series, Panel Data, Applied Economics, Academic Institutionalization.

1. GİRİŞ

Ekonomi, insan davranışlarını ve kaynakların dağılımını anlamaya çalışan karmaşık bir bilim dalıdır; ancak ekonomik ilişkilerin yalnızca teorik olarak analiz edilmesi, gerçek dünya kararları ve politikalarının etkinliğini değerlendirmek için yeterli değildir. Ekonomik olaylar, belirsizlikler, dalgalanmalar ve çok sayıda değişkenin etkileşimiyle şekillenir. İşte bu noktada ekonometri, ekonomik teorileri matematiksel ve istatistiksel yöntemlerle birleştirerek, teoriden pratiğe köprü kuran bir disiplin olarak ön plana çıkar. Ekonomik ilişkilerin sayısal olarak ifade edilmesi ve ampirik verilerle test edilmesi, hem akademik hem de politika geliştirme süreçlerinde kritik bir rol oynar. 20. yüzyılın ilk yarısında yaşanan büyük ekonomik krizler, dalgalanmalar ve belirsizlikler, ekonomistleri ekonomik olayları daha sistematik biçimde analiz etmeye zorlamış ve matematiksel iktisat ile istatistiksel yöntemlerin entegrasyonu, ekonometri biliminin ortaya çıkışında belirleyici olmuştur. Zaman içinde ekonometri, yalnızca teorik bir araç olmanın ötesine geçerek zaman serisi ve panel veri analizleri, mekânsal ve nitel veri uygulamaları gibi farklı nicel yöntemlerin gelişmesine katkı sağlamış; bu süreç, istatistik ve yöneylem araştırması ile birlikte ele alınan disiplinler arası bir analiz yaklaşımının güçlenmesine olanak tanımıştır. Bilgisayar teknolojilerindeki gelişmeler ve istatistiksel yazılımların yaygınlaşması ise ekonometrik ve nicel analizlerin kapsamını ve hızını artırmış, bu yöntemlerin ekonomi başta olmak üzere farklı sosyal bilim alanlarında daha yaygın biçimde kullanılmasını mümkün kılmıştır.

Ekonometri, ekonomik teorilerin matematiksel modellerle ifade edilmesi ve bu modellerin istatistiksel yöntemlerle doğrulanmasını sağlayarak, ekonomik ve sosyal ilişkilerin sistematik ve bilimsel bir temele oturmasını mümkün kılar. Bu süreçte, değişkenler arasındaki nedensellik ilişkilerinin belirlenmesi, tahminlerin yapılması ve politika önerilerinin ampirik temele dayanması, ekonometri biliminin temel işlevlerini oluşturur. Matematiksel iktisat ve istatistik alanlarındaki gelişmeler, ekonometrik modelleme tekniklerinin sürekli olarak evrilmesini sağlamış ve bu disiplinin yalnızca akademik çalışmalarla sınırlı kalmayarak uygulama alanlarının genişlemesine katkıda bulunmuştur. Özellikle ekonomik kriz dönemlerinde ve planlı kalkınma süreçlerinde, ekonometrik modellerin önemi belirgin şekilde artmıştır; çünkü bu modeller karar alıcıların geleceğe yönelik

daha güvenilir tahminler yapmasını ve kaynakları daha verimli şekilde yönlendirmesini mümkün kılmıştır. Bu bağlamda ekonometri ve ilgili nicel analiz yöntemleri ekonomik ve sosyal süreçlerin anlaşılmasında, teorisinin uygulamaya aktarılmasında ve karar alma süreçlerinin desteklenmesinde önemli bir rol üstlenmiştir.

Türkiye özelinde bakıldığında, ekonometri biliminin gelişimi 1950'li yıllardan itibaren planlı kalkınma tartışmalarıyla paralel bir ivme kazanmıştır. Ekonomik planlama ve kalkınma politikalarının hazırlanmasında sayısal analizlere duyulan ihtiyaç, ekonometriye olan ilgiyi artırmıştır. 1960'lı yıllarda üniversitelerde ekonometri derslerinin okutulmaya başlaması ve alanla ilgili ilk ders kitaplarının yazılması, disiplinin akademik çevrelerde tanınmasını sağlamıştır. 1970'li yıllardan itibaren ise ekonometrik modelleme çalışmaları ve nicel analiz yöntemlerinin ekonomi alanında kullanımı yaygınlaşmış, akademik çalışmalar daha sistematik ve disiplinler arası bir yapı kazanmıştır. 1981'de yürürlüğe giren yükseköğretim reformu sonrasında, Türkiye'de üniversite sistemi yeniden yapılandırılmış ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri bünyesinde ekonometri bölümleri kurulmaya başlanmıştır. Bu süreç, ekonometri disiplininin Türkiye'de bağımsız bir akademik alan olarak kurumsallaşmasını sağlamış ve eğitim programlarında ekonomi teorisi, matematik ve istatistik derslerinin entegre edilmesine olanak tanımıştır. Sonuç olarak Türkiye'de ekonometri, akademik çalışmalarda ve ekonomik politika süreçlerinde giderek daha belirleyici bir konuma ulaşmıştır.

Bu çalışma, ekonometri biliminin tarihsel gelişimini, metodolojisini ve temel işlevlerini ele almanın yanı sıra, Türkiye'deki akademik ve kurumsal gelişim sürecini de kapsamlı bir biçimde incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde ekonometri kavramı, disiplinler arası yapısı ve ekonomik ilişkilerin ölçülmesi yöntemleri açıklanacaktır. İkinci bölümde ekonometri biliminin evrensel gelişim süreci ve alt disiplinler ele alınacak; özellikle matematiksel iktisat ve istatistiksel yöntemlerle ilişkisi üzerinde durulacaktır. Üçüncü bölümde Türkiye örneği üzerinden, üniversitelerde ekonometri derslerinin başlaması, ders kitaplarının yazılması, 1981 yükseköğretim reformu ve kurulan ekonometri bölümleri gibi süreçler detaylı olarak incelenecek ve disiplinin kurumsallaşması ele alınacaktır. Son bölümde ise ekonometri ve ilgili nicel analiz yöntemlerinin hem akademik hem de uygulamalı araştırmalar ile politika geliştirme süreçleri açısından önemi değerlendirilecektir. Bu yapı sayesinde

çalışma, okuyucuya ekonometri biliminin tarihçesini, metodolojik temellerini ve Türkiye’deki gelişim sürecini kapsamlı bir biçimde sunmayı ve disiplinin ekonomik analizler ile politika süreçlerindeki değerini ortaya koymayı hedeflemektedir.

2. BİLİM OLMA YOLUNDA İLK ADIMLAR

Yunanca idare, yönetim ve ekonomi anlamına gelen *oikonomia* ve ölçme anlamına gelen *metron* gibi iki temel kavramın birleşimiyle *ekonometri* kavramı türetilmiştir. *Ekonometri* anlamındaki bir ifadeyi ilk defa Polonyalı iktisatçı Pawel Ciompa 1910 yılında kullanmıştır. Bugünkü anlamda *ekonometri* kavramının kullanımını ise 1926 yılında Norveçli iktisatçı Ragnar Frisch önermiştir. Önceleri istatistiksel iktisat veya uygulamalı iktisat olarak nitelendirebileceğimiz çalışmalar sözkonusuydu fakat bu çalışmalarda iktisadi verilerin derlenmesi, toplanması ve istatistiksel veya ekonomik anlamda değerlendirilmesi hususunda yeterli ve kapsamlı başvurulabilecek bir yöntem yoktu. Dolayısıyla, iktisatçıların iktisadi teorilerin gözlemsel doğrulanmasına ve iktisadi ilişkilerin ölçülmesine olan ilgileri giderek artmaya başlamıştı.

Ekonominin gelişimindeki iki önemli özellik, soyut ekonomik akıl yürütmeye matematiğin uygulanması ve ekonomiyi sayısal ve deneysel bir temele oturtma girişimidir. Bu iki gelişme de ekonomik sorunların nicel yönünü vurgulamaktadır. Nicel ekonominin bu iki yönünün, ekonominin tamamlayıcı parçaları olarak mümkün olduğunca birlikte geliştirilmesi ve incelenmesinin esas olduğunu düşünülmektedir. Bu nedenle, ekonomik olguların nicel çalışmasının ilerletilmesine ve özellikle saf ekonomi ile ekonomik istatistik arasında daha yakın bir ilişkinin geliştirilmesine ilişkin çalışmaların yapılması savunulmaktaydı. Çalışmalarda kullanılan matematiğin inceliği değil, analizin nicel niteliği daha etkin olmalıdır. Öte yandan, matematiksel iktisat alanında çalışan araştırmacılar, amaçlarına ulaşmak için gerekli gördükleri her türlü matematiksel aracı kullanmakta özgür olmaları gerektiği görüşünü benimsemişlerdir. Bu yaklaşımın güçlenmesiyle birlikte, iktisadi değişkenler arasındaki teorik olarak öngörülen nedensel ilişkilerin gözlemsel verilerle doğrulanmasına odaklanılmış; bu doğrultuda iktisat teorisi, matematiksel modelleme ve istatistiksel analizlerin bütünleştiği bir yöntemsel çerçeve ön plana çıkmıştır.

Ekonometrinin doğuşuna ve gelişmesine öncülük ederek katkıda bulunan *Matematikçi Okulun* önemli bireylerinden Irving Fisher ve Ragnar Frisch yanında ondokuzuncu yüzyılın matematiksel iktisatçıları A. Cournot, V. Thünen, W.L. Walras, R.M. Solow, V. Pareto, F.Y. Edgewort, ve I.V. Neumann gibi ünlü iktisatçılarıdır. Bu bilim adamları ekonomik sorunları analiz etmek amacıyla genellikle ileri seviye matematiksel tekniklerden yararlanmışlardır. Bunların bir kısmı ekonomik teoriyi matematiksel olarak formüle etmekle yetinmeyip istatistiksel analizlere de yer vermeye başlamışlardır. Teori ile uygulama (ekonomik olaylar) arasında nedensel ilişkiler kurma çabası içerisine girmişlerdir. Bu iktisatçılar arasında özellikle F. Y. Edgeworth ve V. Pareto, nedensel ilişkileri ortaya koyma çabaları doğrultusunda ekonomi teorisi, matematik ve istatistiği birlikte ele alarak ekonometri düşüncesinin doğuşuna öncülük etmişlerdir. Bu süreçte, ekonomik teorilerin ve olayların açıklanmasında matematiksel formüller ve geometrik gösterimler önemli analiz araçları olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Bu gelişmeler ışığında, özellikle 1929 yılında ortaya çıkan Büyük Buhran'ı açıklamak amacıyla dönemin önde gelen iktisatçıları dinamik makroekonomik modeller geliştirmeye yönelmişlerdir. Bu bağlamda R. Frisch ve J. Tinbergen'in 1930'lu yıllarda gerçekleştirdiği çalışmalar, ekonometri biliminin gelişimine önemli katkılar sağlamıştır. Söz konusu modellerin ekonomik verilerle test edilmesi yönündeki çabalar, ekonometri biliminin oluşum sürecinde belirleyici bir rol oynamıştır. Bu sayede ekonomik krizlerin anlaşılması, öngörülmesi ve uygun politika önerilerinin geliştirilmesi mümkün hale gelmiştir. Aynı dönemde, 1929 Buhranı Keynesyen makroiktisadın doğuşuna da zemin hazırlamış ve bu yaklaşım ile ekonometri arasında karşılıklı bir etkileşim ortaya çıkmıştır. İktisatçılar, ekonomik sorunların daha sistematik biçimde analiz edilebilmesi ve daha etkin çözümler üretilebilmesi için disiplinler arası bir yaklaşım benimsemişlerdir. Bu doğrultuda, iktisadın matematiksel ve istatistiksel yöntemlerle desteklenerek daha bilimsel bir yapıya kavuşturulması yönünde yoğun çabalar sarf edilmiştir. Daha önceki girişimlerin sınırlı başarı sağlamış olması, bu dönemde geliştirilen yaklaşımların daha sistematik, tutarlı ve yöntemsel açıdan güçlü bir temele oturtulmasına neden olmuştur.

Uluslararası bir ekonometri derneği kurma ve bir yayın organı oluşturma fikrinin temelleri, 1926 yılında François Divisia ile

**Bir Bilim Olarak Ekonometri:
Gelişim Süreci ve Türkiye’de Ekonometri Eğitimi**

Ragnar Frisch arasında gerçekleşen mektup alışverişine dayanmaktadır. Bu yazışmalar sonucunda, matematiksel iktisatçılardan oluşan gayri resmi bir topluluk kurulması ve bir akademik dergi çıkarılması yönünde bir plan ortaya çıkmıştır. Aynı dönemde Frisch’in de benzer bir düşünceyi bağımsız olarak geliştirdiği bilinmektedir. Frisch, matematik, istatistik ve iktisadi bir araya getiren yeni bir disiplin önererek bu alanı, uygun bir isim bulunamadığı için “ekonometri” olarak adlandırmıştır. Ayrıca ekonometriyi, ekonominin nicel olarak analiz edilmesini mümkün kılan ve teorik ile ampirik yaklaşımları bütünleştiren bir disiplin olarak kavramsallaştırmıştır. Bu süreçte kaleme alınan çeşitli çalışmalarda, Ekonometri Derneği’nin kuruluşuna ilişkin bu fikirlerin gelişimi ve kurumsallaşma süreci ayrıntılı biçimde ele alınmıştır.

Ekonometri Cemiyeti’nin kuruluşu amacıyla, Haziran 1930’da I. Fisher, R. Frisch ve C. F. Roos tarafından iktisatçılara, istatistikçilere ve matematikçilere gönderilmek üzere bir mektup taslağı hazırlanmıştır. Bu mektupta, farklı ülkelerden toplam otuz bir bilim insanından, “ekonometriyi kademeli olarak gerçek ve tanınmış bir bilim dalına dönüştürme” hedefi doğrultusunda uluslararası bir dernek kurulmasına ilişkin görüş ve destek talep edilmiştir. Bu girişimin devamında, *Econometrica*’nın ilk sayısında da belirtildiği üzere, 29 Aralık 1930 tarihinde ABD’nin Ohio eyaletine bağlı Cleveland kentinde istatistikçi, matematikçi ve iktisatçılardan oluşan on altı kişinin katılımıyla bir örgütlenme toplantısı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda bir anayasa kabul edilmiş ve derneğin ilk yönetim konseyi seçilmiştir. Her ne kadar toplantının sınırlı katılımı ve görece kısa sürede gerçekleştirilmiş olması nedeniyle kurucu kadronun tamamını temsil etmediği ifade edilse de, söz konusu toplantı Ekonometri Cemiyeti’nin kurumsal olarak tesis edilmesinde önemli bir adım olmuştur.

Ekonometri Cemiyeti’nin kuruluşunun tamamlanmasıyla birlikte, ekonometri bilimler içerisinde bağımsız bir disiplin olarak ortaya çıkmıştır. Cemiyetin tüzüğünde, temel amacın “ekonominin istatistik ve matematikle olan ilişkisini geliştirmek ve ekonomik sorunlara teorik ile ampirik yaklaşımların bütünleştiği çalışmaları desteklemek” olduğu ifade edilmiştir. Ekonometri Cemiyeti, faaliyetlerini duyurmak ve bu alanda yapılan özgün çalışmaları yayımlamak amacıyla 1933 yılından itibaren *Econometrica* adlı üç aylık bir dergi yayımlamaya başlamıştır. Söz konusu dergi, ekonometrik

209

İİBF Dergi
50. Yıl
Özel
Sayısı
2025

yöntemlerin geliştirilmesi ve bu yöntemlerin ekonomik sorunlara uygulanması açısından önemli katkılar sağlamıştır. Bu gelişmeler sonucunda ekonometri, istatistiksel bilgi ile ampirik gözleme dayanan araştırmaları bütünleştirerek önceki dağınık çalışmaları sistematik bir çerçeveye kavuşturmuş ve bağımsız bir bilimsel disiplin niteliği kazanmıştır.

3. EKONOMETRİNİN ÇALIŞMALARDA KULLANILMAYA BAŞLAMASI

210

İİBF Dergi
50. Yıl
Özel
Sayısı
2025

Ekonometri bilimi, beklenenden daha hızlı bir gelişim göstererek kısa sürede yaygınlaşmış ve iktisat eğitiminin vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Ekonometri teorisinin bugünkü anlamda şekillenmesinde Ragnar Frisch'in çalışmaları belirleyici olmuştur. Bu dönemde, olasılık ve istatistik alanlarında önde gelen iktisatçılardan biri olan John Maynard Keynes de ekonometriye ilgi duymuş; iktisatta matematiksel ve istatistiksel yöntemlerin kullanımı üzerine önemli değerlendirmelerde bulunmuştur. Keynes, özellikle olasılık teorisi ve endeks sayıları konularında önemli katkılar sağlamış ve istatistiksel yöntemlerin iktisadi analizde kullanımını geliştirmiştir. 1930'lu yıllarda ekonometride tahmin ve çıkarım süreçleri, hata teriminin olasılık dağılımı çerçevesinde ele alınmaya başlanmış ve bu durum disiplinin metodolojik temelini güçlendirmiştir. Keynes'in ekonometriye olan ilgisi kurumsal düzeyde de kendini göstermiş; 1933 yılında Ekonometri Cemiyeti'nin akademik kuruluna, 1934 yılında ise Ragnar Frisch'in önerisiyle konsey üyeliğine seçilmiş ve bu görevini ölümüne kadar sürdürmüştür. Ayrıca Keynes, 1944 yılında Ekonometri Cemiyeti'nin başkanlığına seçilerek disiplinin kurumsallaşma sürecinde önemli bir rol oynamıştır.

Keynes'in ekonometri ile kurumsal bir başka ilişkisi de Cambridge'de Uygulamalı Ekonomi Bölümünün kurulmasına öncülük etmesidir. Keynes, ekonomik istatistiklerin ekonomiyi inceleyip anlamakta çok önemli olduğunu vurgulamış ve bu istatistiklerin elde edilmesi, yayınlanması ve doğru kullanılması konularında çabalar harcamıştır. Kendisinin de ifade ettiği gibi, zaten henüz gelişmemiş olan ekonometrik yöntemlere fazla zaman verememiş ancak, istatistik ve olasılık konusundaki birikimiyle ekonometrik model tahminlerine ve uygulamalarına yaptığı eleştirilerle, bu konuda ne gibi sorunlar

olabileceğini çok önceden öngörmüştür. Keynes, ekonomik istatistiklerin ekonomiyi inceleyip anlamakta çok önemli olduğunu vurgulamış ve bu istatistiklerin elde edilmesi, yayınlanması ve doğru kullanılması konularında çabalar harcamıştır.

Ekonometri teorisi, istatistiki bilgilerle dayanan bilimsel çalışmalardan nispeten farklılıklar göstermekteydi. Özellikle, Ragnar Frisch’in deneysel çalışmalarında regresyon ve korelasyon yöntemlerinin kullanımında ortaya çıkmaktaydı. Birer istatistiki yöntem olan regresyon ve korelasyon yanında en küçük kareler yöntemi artık ekonometrik çalışmaların bir parçası haline gelmişti.

Avrupa ve ABD’deki hükümetler, devam eden Büyük Buhran’ın etkilerinden çıkış yolları arayarak uygun ekonomik politikalar geliştirme çabası içine girmişlerdir. Bu doğrultuda iktisatçılardan, krizin etkilerini azaltmaya yönelik politika önerileri talep edilmiştir. Özellikle Hollanda hükümeti, konjonktürel dalgalanmalar üzerine istatistiksel çalışmalar yürüten J. Tinbergen’den bu yönde destek istemiştir. Tinbergen, öncelikle Hollanda ekonomisi için dinamik bir makroekonometrik model geliştirmiş ve 1936 yılında bu modeli ile önerdiği politikaları tartışmaya açmıştır. Bu çalışmanın ardından, Milletler Cemiyeti tarafından konjonktürel hareketleri açıklamaya yönelik teorilerin istatistiksel olarak test edilmesi amacıyla görevlendirilmiştir. Tinbergen, 1939 yılında gerçekleştirdiği bu çalışmalarda ekonomik ilişkileri davranışsal denklemler aracılığıyla modellemiş ve dönemi için oldukça ileri düzeyde istatistiksel testler uygulamıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında enflasyonun başarılı biçimde öngörülmesi ve Lawrence R. Klein’in ekonometrik modeli aracılığıyla ABD’de Kore Savaşı dönemindeki enflasyonun da doğru şekilde tahmin edilmesi, ekonometrik yöntemlerin güvenilirliğini artırmış ve bu alandaki çalışmaların giderek daha geniş kabul görmesine katkı sağlamıştır. Bu gelişmeler, ekonometriyi iktisat eğitiminin vazgeçilmez bir bileşeni haline getirmiştir.

Her ne kadar ekonomi, matematik ve istatistik üçleminde ekonometri bilimi şekillenmeye başlayıp gelişme göstermiş olsa da gözardı edilemeyecek farklı çalışmalardan etkilendiğini söylemek gerekir. Örneğin, ünlü matematikçi John V. Neumann ve arkadaşı O. Morgenstern tarafından geliştirilen oyun teorisi ekonometrik çalışmalara genişlik kazandırmıştır. Birçok sorunun yepyeni bir

görüşle daha isabetli bir biçimde çözümlenmesinde yardımcı araçlar sağlanmıştır.

Diğer yandan, ekonometri biliminin gelişimine önemli katkılardan biri de Yöneylem Araştırmaları alanında yapılan çalışmalardan gelmiştir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sırasında ABD ve İngiltere’de farklı disiplinlerden bilim insanları, askeri operasyonların planlanmasına destek sağlamak amacıyla karmaşık problemlerin en uygun çözümlerini belirlemek için matematiksel modelleme tekniklerini kullanmışlardır. Bu çalışmalar zamanla *Yöneylem Araştırmaları* adı altında sistematik bir alan haline gelmiştir. Savaş sonrasında ise bu yaklaşım, ekonomik ve sosyal sorunların çözümünde daha etkin kararlar alınmasını sağlamak amacıyla yaygın biçimde kullanılmaya başlanmıştır. Yöneylem Araştırmaları kapsamında matematiksel modelleme, istatistiksel analiz, optimizasyon, rassallık, doğrusal programlama, karar analizi ve simülasyon gibi yöntemler geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Bu alan, sistematik veri toplama, matematiksel modelleme ve mantıksal akıl yürütmeye dayanmakta; matematik, istatistik, ekonomi, mühendislik ve bilgisayar bilimleri gibi farklı disiplinlerden beslenmektedir.

Bütün bu gelişmeler ışığında ekonometri disiplini giderek daha belirgin bir yapıya kavuşmuş ve kuramsal ile uygulamalı yönleri birlikte gelişmiştir. Bu süreçte uygulamalı matematik, matematiksel iktisat ve ekonometrik modelleme yaklaşımları ile birlikte istatistik, olasılık ve iktisadi istatistik alanları; ayrıca yöneylem araştırmaları, oyun teorisi, karar analizi ve doğrusal programlama gibi disiplinler eğitim ve araştırma süreçlerinde birlikte ele alınmaya başlanmıştır.

Ekonometrik yöntemlerin kullanımının artması ve yaygınlaşması, zamanla farklı uygulama alanlarının ve yöntemsel yaklaşımların gelişmesine zemin hazırlamıştır. Özellikle bilgisayar teknolojilerindeki ve buna bağlı olarak yazılım alanındaki ilerlemeler, ekonomik ve sosyal sorunların ekonometrik ve nicel yöntemlerle daha etkin biçimde analiz edilmesine önemli katkılar sağlamıştır.

4. EKONOMETRİ DİSİPLİNİ

Ekonometri disiplininin temelini üç ana bilim dalı oluşturmaktadır: ekonomi teorisi, istatistik teorisi ve matematik. Ekonometrinin anlamını ve kapsamını ortaya koyabilmek, bu üç alanın birlikte ele alınmasını gerektirir. Ekonomik analizlerin nicel temellere dayanması, matematiksel yöntemlerin kullanımını zorunlu kılarken; istatistiksel teknikler, ekonomik ilişkilerin gözlemsel verilerle test edilmesini mümkün hale getirir. Bu çerçevede ekonometri, ekonomik sorunların analizinde ekonomi teorisini, istatistiksel yöntemleri ve matematiksel araçları bütünleştiren özgün bir disiplin olarak ortaya çıkmaktadır. Amaç, teorik yaklaşımların ampirik verilerle sınanmasını sağlayarak ekonomik ve sosyal olguların daha sistematik ve bilimsel biçimde açıklanmasına katkıda bulunmaktır.

Bilimsel bir faaliyetin tek temel işlevi, teorinin gerçekler karşısında sistematik testlerinin yapılmasını sağlamaktır. Bu bağlamda ekonomik sorunların analizlerinde matematiksel ve istatistiksel tekniklerin, yöntemlerin yoğun biçimde yer alması ekonometri teorisinin gelişimini hızlandırmıştır. Dolayısıyla ekonometrinin kapsamı bu iki bilim dalının desteğiyle oldukça genişlemiş ve farklı bilim dallarında uygulama alanlarının açılmasını ve kullanılmasını kolaylaştırmıştır.

Ekonometri, ekonomik ve sosyal ilişkilerdeki davranışların nicel analizini gerçekleştiren bir disiplin olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda ekonometri, çeşitli yöntem ve teknikler aracılığıyla iki temel amacın gerçekleştirilmesine hizmet eder. İlk olarak, ekonomik teorilerin gözlemsel veriler ışığında geçerliliğinin test edilmesini sağlar. İkinci olarak ise, ekonomik ve sosyal sistemlerde yer alan değişkenler arasındaki ilişkilerin yönünü ve büyüklüğünü nicel olarak belirlemeye olanak tanır.

Ekonometrik teoride son yıllarda oldukça hızlı gelişmeler göstermesinin bazı nedenleri vardır. Bunları kısaca şöyle sıralayabiliriz: Öncelikle ekonometrinin dayandığı başlıca bilim kaynakları veya disiplinler olan iktisat teorisi, matematik ve istatistik teorilerinin göstermiş oldukları birbirlerine paralel gelişmelerdir. Bu bilim dallarının sağlam temellere dayanan gelişmelerinin kalıcı olması ve etkinliğini hemen yansıtması bağlamında ekonometri bilimi de bu gelişmeye çok kolay cevap vermiştir.

İkinci olarak, uzun süreden beri ekonomik teorinin hemen hemen tüm konularının matematiksel modeller ile tanımlanmaya çalışılması ve dolayısıyla kantitatif (nicel, sayılabilir, ölçülebilir) bir özellik kazandırılması hususundaki çabaların hızla artması ekonometrinin gelişimine olan katkıları göz ardı edilemez. Ekonomik teorinin matematiksel gelişimini sağlayan *matematiksel iktisadın*, ekonomik teorinin gerçek hayat verileriyle ölçülüp ölçülemeyeceğini veya ampirik olarak doğrulanıp doğrulanamayacağını dikkate almadan matematiksel kalıplar biçiminde ifade etmeye çalışması, teorinin ilgi alanının genişlemesine ve gelişmesine yardımcı olmuştur. Ekonometri bilimi, böylece matematiksel iktisadın sunduğu bu ifadeleri kullanarak ampirik olarak çözüme kavuşturulması olanağını sağlamıştır. Başka bir yaklaşımla, ekonomik teorinin kantitatif doğrulanması gereğinin gün geçtikçe artması ve bu amaca hizmet edecek disiplinin de ekonometri olması, ekonometrinin güncel olmasını doğal kılmıştır.

Üçüncü olarak, teorik ilişkilerin günlük hayat verileri ile ampirik testlerinin yapılmasında istatistiksel teorinin daha yaygın ve daha gelişmiş düzeyde katkı sağlamasıdır. Özellikle *iktisadi istatistiğin* ilgi alanındaki, ekonomik verilerin toplanması, derlenme ve işlenmesi, hatta araştırmacılara sunulması hususunda hatırı sayılır gelişmeler kaydedilmiş ve yaygınlaştırılmıştır. Örneğin temel ekonomik göstergelerin daha yaygın bir biçimde düzenli olarak sunulması, ekonometrik araştırmacılar için tahminlerin ve testlerin daha sağlıklı biçimde yapılmasını sağlamıştır.

Dördüncü olarak, yukarıdaki gelişmelere paralel ekonometri teorisinin kendi dünyasındaki gelişiminden bahsedilebilir. Klasik (geleneksel) ekonometrik analize alternatif çok sayıda ekonometrik yaklaşımlar geliştirilmiş ve kullanılmaya başlanmıştır. Bu gelişim ekonometri biliminin, diğer bilim alanları tarafından çok rahat biçimde uyum sağlayarak yoğun kullanımına yol açmıştır.

Beşinci olarak, ekonometrinin gelişimini hızlandıran ve özellikle ekonometrik modelleme sürecinde çözüm üretilemeyen modellerin ampirik çözümlerinin elde edilmesine katkı sağlayan bilgisayar teknolojisindeki gelişmelere paralel olarak istatistiksel ve ekonometrik yazılımların gelişimi ve kullanımı. Böylece büyük boyutlardaki mikro ve makro ekonometrik modelleme süreçlerinin çözümlerinin hızlı,

doğru ve etkili bir biçimde elde edilmesiyle ekonomik politik kararların da hızlı ve etkin bir biçimde alınmasına yardımcı olmuştur.

5. TÜRKİYE’DE EKONOMETRİ EĞİTİMİ VE İLK ÇALIŞMALAR

Türkiye’de 1950’li yıllar boyunca planlı kalkınma yaklaşımı, bilim insanları arasında yoğun biçimde tartışılmış ve bu yöntemin benimsenmesi gerektiği yönünde görüşler öne çıkmıştır. Bu tartışmalar, planlı kalkınmanın düşünsel altyapısının olduğu bir hazırlık dönemi niteliği taşımaktadır. Ancak bu süreçte, planlı kalkınmanın gerekliliği vurgulanmakla birlikte, nasıl bir planlama modelinin uygulanacağı konusunda net bir çerçeve ortaya konulamamıştır. Teknik bilgi eksikliğini gidermek amacıyla, kalkınma planları ve planlama yöntemlerine ilişkin yabancı kaynaklar Türkçeye çevrilerek yayımlanmış ve böylece bu alandaki bilgi birikiminin artırılması hedeflenmiştir.

Bu dönemde, OECD ve benzeri uluslararası ekonomik kuruluşlar tarafından Türkiye’ye sağlanacak yardımlar, planlı kalkınma şartına bağlanmıştır. Bu doğrultuda T.C. Koordinasyon Bakanlığı tarafından, kamu kuruluşlarından geçmiş on yılda gerçekleştirilen faaliyetler ile gelecek on yılda planlanan yatırımlara ilişkin bilgiler yazılı olarak talep edilmiş; elde edilen veriler Bakanlıklar Arası Yatırım Heyeti tarafından bir araya getirilmiştir. Hazırlanan rapor ve ekleri, uluslararası ekonomik kuruluşlar adına Türkiye’ye gelen Ludwig Erhard’a sunulmuştur. Ancak yapılan değerlendirmede, söz konusu çalışmanın bir kalkınma planı niteliği taşımadığı, daha çok bir ihtiyaç listesi olduğu ifade edilmiştir. Bunun üzerine, planlama sürecine teknik destek sağlamak amacıyla daha önce benzer çalışmalarda yer almış uzmanlar arasından Prof. Dr. Jan Tinbergen tercih edilmiştir. Türk Hükümeti 1959 yılında Tinbergen ile iletişime geçerek bir rapor hazırlamasını talep etmiştir. Ardından Tinbergen, ekonomik planlama teşkilatının kurulması ve kalkınma planının hazırlanması amacıyla Dr. Tjalling C. Koopmans ile birlikte 1960 yılında Türkiye’ye gelmiştir. Türkiye’de Tinbergen başkanlığında oluşturulan kurul, planlama teşkilatının kurulmasına yönelik çalışmaları başlatmıştır. Tinbergen’in uluslararası görevleri nedeniyle Türkiye’de bulunmadığı dönemlerde kurul başkanlığı Dr. Koopmans tarafından yürütülmüştür. Ayrıca,

kurul çalışmalarında görevlendirilmek üzere kamu kurumları ve üniversitelerden personel temin edilmiş ve bu kişiler teknik analiz süreçlerinde aktif rol almıştır.

Ülkemizde planlama amacıyla danışman olarak görev yapan Tintner'in (1952) derlemelerine göre, ilk ekonometri kitabı Ekonometri Derneği'nin kurucularından Harold T. Davis tarafından yazılmış ve *Theory of Econometrics* başlığıyla 1941 yılında yayımlanmıştır. Aynı yıl, Jan Tinbergen'in Hollandaca kaleme aldığı ekonometri kitabı da yayımlanmış; eserin İngilizce çevirisi ise 1951 yılında literatüre kazandırılmıştır. Lawrence R. Klein'in 1948 yılında tamamladığı ve 1950'de yayımlanan *Economic Fluctuations in the United States* başlıklı çalışması ise ekonometri literatüründe önemli bir yer edinmiştir. Bu çalışmada, ABD ekonomisini temsil eden ve en küçüğü üç, en büyüğü on beş denklemden oluşan üç ayrı ekonometrik model geliştirilmiştir. Klein, küçük modeli *tam bilgi (full information) maksimum olabilirlik* yöntemiyle, büyük modelleri ise *sınırlı bilgi (limited information) maksimum olabilirlik* yöntemiyle tahmin etmiştir. Ayrıca karşılaştırma amacıyla modellerin tek denklem tahminlerini de gerçekleştirmiştir.

Tinbergen'in etkisi ve diğer iktisatçıların ekonometri, makroekonometrik modeller, planlama ve matematiksel iktisat alanlarında yürüttükleri çalışmaların etkisiyle, bu yaklaşımlar Türkiye'de de ilgi görmeye başlamıştır. Bu gelişmelerden ilk etkilenen isimlerden biri Prof. Dr. Ahmet Kılıçbay olmuştur; İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde ekonometri dersi ilk kez 1960'lı yıllarda Kılıçbay tarafından verilmiştir. Türkiye'de yayımlanan ilk ekonometri ders kitabı da yine Kılıçbay'a ait olup, *Ekonometri* başlığıyla 1965 yılında yayımlanmıştır. Kılıçbay'ın çalışmasını takiben, Prof. Dr. Sedat Akalın'ın 1967 yılında yayımlanan *Ekonometrinin Ekonomik Problemlerin Çözümündeki Rolü* adlı eseri literatüre katkı sağlamıştır. Aynı yıl, Prof. Dr. Tuncay Bulutay tarafından yayımlanan *Ekonometrik Bir Deneme* başlıklı çalışma, özellikle ilk bölümünde ekonometrik yöntemleri özlü ve sistematik bir biçimde ele almakta; ikinci bölümünde ise Türkiye ekonomisine yönelik makroekonomik ilişkileri tahmin etmekte ve yorumlamaktadır. Bu dönemde ayrıca Doç. Dr. Halil Dirimtekin'in 1968 yılında yayımlanan *Ekonometri-I* adlı çalışması ile Prof. Dr. Uğur Korum'un 1969 yılında yayımlanan *Ekonometrik Modeller ve Türkiye Ekonomisi İçin Bir Değerlendirme* başlıklı eseri öne çıkmaktadır. Korum'un çalışması, ekonometrik kavram ve yöntemleri sistematik biçimde ele almasının yanı sıra, Türkiye

ekonomisine ilişkin makroekonomik ilişkileri tek denklemliler modeller çerçevesinde tahmin etmekte; elde edilen sonuçları hem öngörü hem de politika simülasyonu amacıyla kullanmaktadır. Ayrıca çalışmada farklı ülkeler için geliştirilmiş ekonometrik modellerin karşılaştırmalı değerlendirmelerine de yer verilmektedir. 1970’li yıllardan itibaren ise ekonometri teorisi ve uygulamaları hızla gelişmiş; farklı yöntemsel yaklaşımların ve alt alanların ortaya çıkmasıyla birlikte bu alandaki akademik çalışmalar ve yayınlar önemli ölçüde artmıştır.

6. YÖK YASASI VE EKONOMETRİ BÖLÜMLERİNİN KURULUŞU

Türkiye’de yükseköğretim sistemi, 6 Kasım 1981 tarihinde yürürlüğe giren 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile köklü bir dönüşüm sürecine girmiştir. Yükseköğretim Kurulu’nun (YÖK) kurulmasının ardından, 22 Haziran 1982 tarihli ve 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile üniversite sayısı 27’ye yükselmiştir. Bu üniversitelerin 12’si İstanbul, Ankara ve İzmir’de, kalan 15’i ise diğer illerde kurulmuştur. YÖK reformu kapsamında üniversiteler 20 Temmuz 1982 tarihinde yeniden yapılandırılmıştır. Bu süreçte, üniversite sistemi dışında faaliyet gösteren akademiler ile çeşitli bakanlıklara bağlı yükseköğretim kurumlarının bir bölümü mevcut üniversitelere entegre edilirken, bir bölümü bağımsız üniversitelere dönüştürülmüştür. Böylece yükseköğretim sisteminde yer alan üniversite, akademi ve enstitü yapılarından kaynaklanan kurumsal karmaşıklık büyük ölçüde giderilmiştir.

YÖK reformu sonrasında yeniden yapılandırılan *İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri (İİBF)*, başlangıçta altı bölümden oluşmakta olup, bu yapı içerisinde ekonometri bölümüne henüz yer verilmemiştir. Bu eksikliği gidermek amacıyla Prof. Dr. Ahmet Kılıçbay, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi bünyesinde “Ekonometri” adıyla bir bölüm kurulması için Yükseköğretim Kurulu (YÖK) nezdinde girişimlerde bulunmuştur. Kılıçbay, söz konusu bölümün kurulmasına yönelik olarak YÖK yönetimi ile çeşitli görüşmeler gerçekleştirmiş; bu süreçte Prof. Dr. Ahmet M. Gökçen’in de yer aldığı bir akademik ortamda yapılan yazışmalar, hazırlanan raporlar ve gerçekleştirilen toplantılar belirleyici olmuştur. Bu çalışmalar sonucunda YÖK tarafından, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi

bünyesinde, ekonometri ve planlama disiplinlerinin yanı sıra istatistik alanını da kapsayan bir Ekonometri Bölümü'nün kurulmasına karar verilmiş ve ilgili müfredat programının hazırlanması talep edilmiştir.

Ekonometri Bölümü'nün kurulma kararının ardından, sekiz yarıyılık müfredat programı Prof. Dr. Ahmet Kılıçbay'ın gözetiminde, Prof. Dr. Ahmet Gökçen ve çalışma arkadaşları tarafından hazırlanarak YÖK'e sunulmuştur. Bu süreçte, özellikle Prof. Dr. Ahmet Gökçen'in öncülüğünde, ders programlarının şekillendirilmesi amacıyla sosyal bilimlerden sorumlu YÖK üyesi Prof. Dr. Gürol Ataman ile çok sayıda toplantı gerçekleştirilmiştir. Yoğun görüşmeler sonucunda kabul edilen müfredat programı, ekonometri bölümlerinde uygulanmak üzere YÖK tarafından diğer fakültelere de iletilmiştir. Ancak zamanla, fakülteler kendi akademik kadro yapıları ve ihtiyaçları doğrultusunda bu program üzerinde çeşitli düzenlemeler yapmışlardır.

YÖK bünyesinde Ekonometri Bölümü anabilim dalları belirlenirken, İktisat Fakültesi tarafından önerilen "*Ekonometri*" ve "*İstatistik*" anabilim dallarına ek olarak, Prof. Dr. Gürol Ataman ve Prof. Dr. Sedat Akalın'ın girişimleriyle "*Yöneylem Araştırmaları*" anabilim dalı da programa dâhil edilmiştir. Bu gelişmeler sonucunda, üç anabilim dalından oluşan Ekonometri Bölümü yapısı şekillenmiştir. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde kurulan bu model, YÖK tarafından İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri için oluşturulan bölüm şablonuna da dâhil edilmiş ve böylece farklı üniversitelerde ekonometri bölümlerinin kurulmasının önü açılmıştır. Bu süreçte, toplam 27 üniversitenin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin yedisinde ekonometri bölümü kurulmuş; ancak bunlardan yalnızca altısı fiilen eğitim-öğretim faaliyetlerine başlayabilmiştir.

Türkiye'de YÖK sistemiyle birlikte ekonometri bölümlerinin kurulmasında Prof. Dr. Ahmet Kılıçbay önemli bir rol oynamıştır. Kılıçbay, ekonometri derslerinin müfredat programlarına dâhil edilmesi ve bu alanda akademik kadronun yetiştirilmesi süreçlerine katkı sağlamış; ayrıca YÖK nezdinde yürüttüğü girişimlerle ekonometri disiplininin bağımsız bir bölüm olarak yapılandırılmasına destek olmuştur. Bunun yanı sıra, yazmış olduğu *Ekonometri*, *Ekonometrik Metotlar ve Araştırma*, *Ekonometrinin Temelleri*, *Uygulamalı Ekonometri* ve *Kantitatif İktisat Teorisi ve Politikası* adlı eserleriyle Türkçe literatürde önemli bir boşluğu doldurmuştur.

7. BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ, İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ, EKONOMETRİ BÖLÜMÜ

YÖK yasasının yürürlüğe girmesinden önce Bursa’da, *Bursa Üniversitesi İktisadi ve Sosyal Bilimler Fakültesi* ile *Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi* olmak üzere iki ayrı yükseköğretim kurumu faaliyet göstermekteydi. Bursa Üniversitesi İktisadi ve Sosyal Bilimler Fakültesi’nde yer alan dört bölümden biri olan İktisat Bölümü’nün üçüncü sınıfında ekonometri dersleri, 1982 yılına kadar sırasıyla Prof. Dr. Ahmet Kılıçbay ve Prof. Dr. Nuri Karacan tarafından yürütülmüştür. Aynı fakültede istatistik dersleri Prof. Dr. Baki Işı kara ve Dr. Mustafa Aytaç, matematik dersleri ise Prof. Dr. Emin Altan ve Dr. Erol Üçdal tarafından verilmiştir. Bilgi işlem ve programlama alanındaki ilk dersler de Dr. Durmuş Dünder tarafından yürütülmüştür. Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi bünyesinde ise iktisat ve işletme fakülteleri yer almakta olup, İktisat Fakültesi’nde ekonometri dersleri Prof. Dr. Halil Dirimtekin ve Dr. Hasan Aşkan tarafından verilmiştir. Aynı dönemde istatistik dersleri Prof. Dr. Özer Serper ve Dr. Necmi Gürsakal, matematik dersleri Doç. Dr. İsmail İlhan ve yöneylem araştırmaları ile planlama dersleri Doç. Dr. Ahmet Öztürk tarafından yürütülmüştür.

YÖK’e sunulan Ekonometri Bölümü müfredat programının sürdürülebilirliğinde belirleyici unsurlardan biri, yeterli ve nitelikli akademik kadronun varlığı olmuştur. Bu nedenle, 1982-1983 eğitim-öğretim döneminde faaliyete geçen ekonometri bölümleri, başlangıçta sınırlı sayıda fakültede kurulabilmiştir. Bu süreçte İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, güçlü akademik kadrosu ile en etkin ve belirleyici kurum olarak öne çıkmıştır. Benzer şekilde, Bursa Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi de akademik kadro açısından avantajlı kurumlardan biri olmuştur. YÖK öncesinde Bursa Üniversitesi İktisadi ve Sosyal Bilimler Fakültesi, hem kuruluş sürecinde hem de müfredat uygulamalarında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi’nin desteğiyle gelişmiş; bu durum akademik kadro ve program uygulaması açısından önemli bir avantaj sağlamıştır. Ayrıca Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi’nde de önerilen ekonometri müfredatını yürütebilecek yeterli akademik altyapı mevcuttu. YÖK yasası ile bu iki kurumun birleşmesi sonucunda ortaya çıkan akademik birikim ve kadro zenginliği, Bursa’da güçlü bir Ekonometri Bölümü’nün oluşmasına önemli katkı sağlamıştır.

Birleşmenin ardından İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nin desteği zamanla azalmış olmakla birlikte, belirli bir süre daha devam etmiştir. Bu süreçte kurum, kendi akademik kadrosu ve geliştirdiği müfredat programı ile eğitim-öğretim faaliyetlerini güçlü bir şekilde sürdürmüştür. 1982-1983 eğitim-öğretim döneminde Ekonometri Bölümü'nün akademik yapılanması ve derslerin yürütülmesine ilişkin genel görünüm aşağıda özetlenmektedir:

Ekonometri Bölüm Başkanı: Prof. Dr. Özer Serper

Ekonometri Anabilim Dalı Başkanı: Prof. Dr. Özer Serper

Dr. Sacit Ertaş

Dr. Ebru Ertaş

Dr. Hasan Aşkan

Araştırma Görevlisi Habip Göbelez

Araştırma Görevlisi Mustafa Sevüktekin

İstatistik Anabilim Dalı Başkanı: Prof. Dr. Özer Serper

Prof. Dr. Özer Serper

Dr. Mustafa Aytaç

Dr. Necmi Gürsakal

Araştırma Görevlisi Serdar Esen

Araştırma Görevlisi Zeki İzci

Araştırma Görevlisi Etabey Karatoprak

Araştırma Görevlisi Fahamet Topaloğlu

Yöneylem Anabilim Dalı Başkanı: Doç. Dr. Ahmet Öztürk

Doç. Dr. Ahmet Öztürk

Doç. Dr. İsmail İlhan

Araştırma Görevlisi Ali Kalay

Yukarıda sunulan listeye, Bursa dışından görevlendirilen öğretim üyeleri ve elemanları dâhil edilmemiştir. *Bursa Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Ekonometri Bölümü'nde görev yapmış emekli öğretim üyeleri ile hâlihazırda görevde bulunan öğretim üyeleri ve elemanları, fotoğraflarıyla birlikte EK 1 ve EK 2'de sunulmuştur.*

EXTENDED SUMMARY

This study aims to examine the emergence, development process, and institutionalization of econometrics as an academic discipline. Econometrics is considered an interdisciplinary field that emerged from the convergence of economic theory with mathematical and statistical methods, emphasizing that explaining economic relationships at a theoretical level alone is insufficient and that these relationships must be measured and tested using real data. The quantitative analysis of economic events, the measurement of relationships between variables, and the empirical testing of economic theories are among the fundamental functions of econometrics. The expression of economic theories through mathematical models and their testing using statistical methods has contributed to making economic analyses more systematic and scientifically grounded, enabling econometric models to be used both to explain economic events and to produce forecasts for the future. In this regard, it serves as an important tool not only in economics but also in sociology, psychology, and other social sciences for measuring relationships between variables and conducting empirical analyses. Advances in computer technology and the widespread use of statistical software have enabled econometric analyses to be conducted more quickly, reliably, and comprehensively, thereby expanding the application areas of this discipline. In Turkey, the development of econometric thinking has gained particular importance alongside discussions on planned development, and the need for numerical analysis in economic planning processes has encouraged the use of econometric methods. In this context, the introduction of econometrics courses at universities, the establishment of departments in relevant faculties, and the creation of interdisciplinary education programs have ensured the academic institutionalization of econometrics in Turkey, contributing significantly to both academic work and applied economic research. As a result, econometrics has emerged as a critical scientific discipline in economic analysis and policy development processes, both theoretically and practically, enabling the data-driven testing of economic theories and the measurement and analysis of economic relationships. In Turkey, this field has gained an institutional structure alongside higher education reforms and the planned development process.

REFERANSLAR

Akalın, S., Ekonometrinin Ekonomik Problemlerin Çözümündeki Rolü, İzmir: Ticaret Matbaacılık T.A.Ş., 1967

Akalın, S., Elemanter Ekonometri, İzmir: Ticaret Matbaacılık T.A.Ş., 1971.

Bayram, M. E., Türkiye'de Planlama Teşkilatının (Türk Plancılığının) Hukuk ve Dar Yapısı ile İlgili Sorunları ve Çözüm Önerileri , (Basılmamış Uzmanlık Tezi), T.C.

Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Ankara:1994.

Bulutay, T., Ekonometrik Bir Deneme, Ankara: SBF Maliye Enstitüsü Yayınları, 1966.

Christ, C., "The Founding of the Econometric Society and Econometrica", *Econometrica*, Cilt:51, Sayı:4, January, ss. 3-6, 1983.

Dirimtekin, H. , Ekonometri-I, Ankara: Sevinç Matbaası, 1968.
Gökçen, A. M., "Hocam Prof. Dr. Ahmet Kılıçbay Anılar Fikirler", İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, Prof. Dr. Ahmet Kılıçbay 'a Armağan, Cilt: 54, Sayı:1, ss. :3-46, İstanbul, 2004.

Einav, L., & Levin, J. (2014). *Economics in the age of big data*. Science, 346(6210).

Hastie, T., Tibshirani, R., & Friedman, J. (2009). *The elements of statistical learning: Data mining, inference, and prediction* (2nd ed.). Springer.

İlkin, S. ve İlhan U. "Econometrics in Turkey", *Econometrica*, Cilt:40 Sayı:4, ss.788-789, 1972.

Kılıçbay, A., Ekonometri, İstanbul: Sermet Matbaası, 1965.

Korum, U., Ekonometrik Modeller ve Türk Ekonomisi İçin Bir Deneme, Ankara: Sevinç Matbaası, 1969.

**Bir Bilim Olarak Ekonometri:
Gelişim Süreci ve Türkiye’de Ekonometri Eğitimi**

Krishnakumar, J., “21. Yüzyılda Ekonometrinin Karşılaştığı Zorluklar”, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ekonometri ve İstatistik Dergisi, çev. M. Pamuk, Sayı:7, ss.:104-109, İstanbul, 2008.

Mullainathan, S., & Spiess, J. (2017). *Machine learning: An applied econometric approach*. Journal of Economic Perspectives, 31(2), 87–106.

Sevüktekin, M. Ekonometriye Giriş: Teori ve Uygulamalar, Bursa: Dora Yayınevi, 2013.

Tintner, G., Econometrics. New York: John Wiley and Sons.,1952.

Tinbergen, J., Econometrics. New York: The Blakiston Co., 1951
Ulutan, B., İktisadi Doktrinler Tarihi, İstanbul : Ötüken Neşriyat, 1978.

Uygur, E., Ekonometrinin Gelişimi : İktisadın “Bilim” Olma Çabası, Türkiye Ekonomi Kurumu, Tartışma Metni 2006/8 [http ://www.tek.org.tr](http://www.tek.org.tr)

Varian, H. (2014). *Big data: New tricks for econometrics*. Journal of Economic Perspectives, 28(2), 3–28.

223

İİBF Dergi
50. Yıl
Özel
Sayısı
2025

**EK 1: BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ, İ.İ.B.F., EKONOMETRİ
BÖLÜMÜ EMEKLİ ÖĞRETİM ÜYELERİ**

Prof. Dr. Özer SERPER

Prof. Dr. Yüksel İŞYAR

Prof. Dr. Ahmet ÖZTÜRK

Prof. Dr. Sacit ERTAŞ

Prof. Dr. Necmi GÜRSAKAL

Prof. Dr. Mustafa AYTAÇ

Prof. Dr. Ebru ERTAŞ

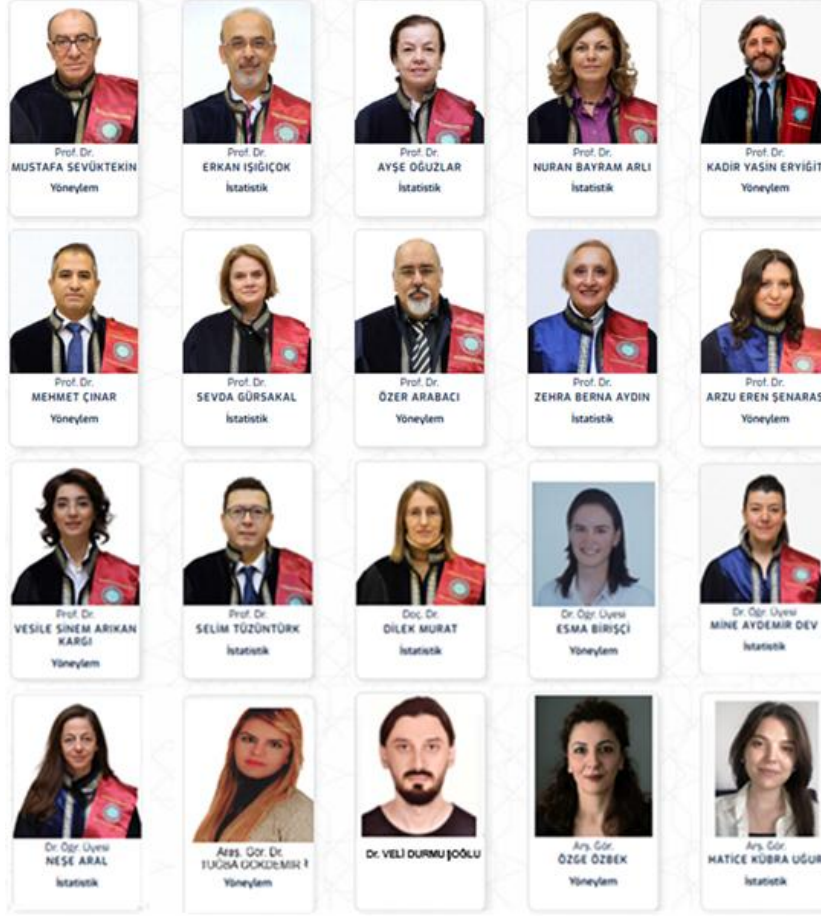
**Prof. Dr. Hayrettin Kemal
SEZEN**

Doç. Dr. Fatma ACAR

*Bir Bilim Olarak Ekonometri:
Gelişim Süreci ve Türkiye'de Ekonometri Eğitimi*

**EK 2: BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ, İ.İ.B.F., EKONOMETRİ
BÖLÜMÜ'NDE GÖREV ALAN ÖĞRETİM ÜYE VE
ELAMANLARI**

225

İİBF Dergi
50. Yıl
Özel
Sayısı
2025